

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ MARIJAMPOLĖS PATAISOS NAMUS

2021-10-26 Nr. 4D-2021/1-647
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius gavo X (toliau vadinama ir – Pareiškėjas) skundą dėl Marijampolės pataisos namų (toliau vadinama ir –Marijampolės PN ir MPN) pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai sprendžiant kilusias problemas, susijusias su galimybe tinkamai maitintis, taip pat ir pagal religinius įsitikinimus (toliau vadinama – Skundas).

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodoma:

2.1. „[...] šiuo metu atlieku laisvės atėmimo bausmę MPN KS drausmės būryje. [...] būnant drausmės būryje nuteistieji gali pirkti iš maisto produktų tik iki 2 kg. vaisių ar daržovių. Aš sergu lėtine mažakraujyste, pas mane pastoviai žemas hemoglobinas ir geriu daktaro išrašytus vaistus, bet vaistai nepadeda, kadangi geriant vaistus mano kraujas ir toliau silpsta. Maisto davinyš kurį gaunu yra menkas. [...]. Kreipiausi į Laisvės atėmimo vietų liginę, ji man nurodė, kad spręsti mano problemas turi pataisos įstaigos gydytojas. Aš parašiau prašymą, kuriame nurodžiau, kad sergu lėtine mažakraujyste, jog duodamas įstaigos maistas nepatenkina mano fiziologinių poreikių, todėl paprašiau leisti pirkti maisto produktus esančioje pataisos įstaigos parduotuvėje, arba sustiprinti maisto davinį. Ant mano prašymo pasirašė pataisos įstaigos daktaras, nurodydamas, kad mano prašymas pagrįstas, bet pataisos įstaigos administracija atsisakė tenkinti mano prašymą ir jiems nerūpi, kad mano sveikatos būklė blogėja. Administracija man paaiškino, kad BVK nenumato tai ko prašau.[...]“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „[...] esu musulmonas, mano išpažįstama religija yra privalomas pasnikas visą mėnesį, per kurį negaliu valgyti nuo saulės patekėjimo iki saulei nusileidus. Rašiau prašymą, kad man skirtų sausą davinį kol pasnikauju arba leistų pirkti maistą, bet ir vėl man buvo atsakyta, kad BVK tokios teisės nenumato.[...]“

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2021 m. gegužės 18 d. raštu Nr. 4D-2021/1-647/3D-1283 kreipėsi į Marijampolės PN, prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2021 m. gegužės 25 d. Seimo kontrolierius gavo Marijampolės PN 2021 m. gegužės 25 d. raštą Nr. 9/07-5628.

Šiame rašte ir prie jo pridėtuose dokumentuose nurodoma:

4.1. „informuojame, jog š. m. kovo 15 d. buvo gautas nuteistojo [...] (toliau vadinama – Pareiškėjas) prašymas Nr. 49/07-1255 (pridedama kopija), pateiktas š. m. kovo 10 d. registracijos Nr.

B6-773, kuriame prašė leisti jam papildomai apsipirkti pataisos įstaigos parduotuvėje. Š. m. kovo 26 d. Pareiškėjas parašė pareiškimą Nr. B6-906 (pridedama kopija), kad rašyto 2021 m. kovo 10 d. prašymo nenagrinėti, kadangi išsiaiškinta žodžiu bei raštiško atsakymo nepageidauja. Š. m. kovo 30 d. Nr. 20/07-984 (pridedama kopija), vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 22 straipsnio 2 ir 6 punktuose įtvirtinta nuostata numato, kad asmuo, dėl kurio galimai pažeistų teisių ar teisėtų interesų yra pradėta administracinė procedūra, arba asmuo, kuris su skundu kreipėsi dėl kito asmens galimo teisių ar teisėtų interesų pažeidimo, turi teisę pateikti papildomą informaciją ir duoti paaiškinimus, taip pat teikti savo nuomonę administracinės procedūros metu kylančiais klausimais. Atsižvelgiant į pateiktą teisinį reglamentavimą ir į Marijampolės pataisos namų administracijai pateiktą pareiškimą, kad prašymo nenagrinėti, nes, pasak Pareiškėjo, su prašymu susijusios aplinkybės buvo išsiaiškintos žodžiu bei raštiško atsakymo nepageidauja, Marijampolės pataisos namų administracija dėl Pareiškėjo prašymo išsamiau nepasisakys. Šiuo atveju laikytina, kad Pareiškėjo prašymo nagrinėjimo procedūra yra baigta“;

4.2. „patiksliname, kad š. m. kovo 26 d. Pareiškėjas buvo iškvietas dėl kilusio sprendimo susijusio su tinkamu maitinimu. Pareiškėjui buvo paaiškinta, kad ant jo rašyto prašymo dėl ligos leisti jam papildomai apsipirkti pataisos įstaigos parduotuvėje yra tik LAVL gydytojo [...] įrašas, kuriame nurodyta, kad serga lėtine mažakraujyste ir į LAVL vyks 2021 m. balandžio mėn., todėl paaiškinta, kad turi kreiptis į LAVL specialistus dėl rekomendacijų, kad dėl ligos reikalingas papildomas apsipirkimas pataisos įstaigos parduotuvėje“;

4.3. prie šio rašto Seimo kontrolieriui buvo pateiktos Pareiškėjo 2020 m. kovo 1 d. prašymo dėl galimybės maitintis pagal savo išpažįtamą religiją bei atsakymo į šį prašymą kopijos.

MPN 2021-04-08 raštu Nr. 20/07-1128 Pareiškėjui paaiškino: „[...] vadovaujantis Kalėjų departamento direktoriaus 2006 m. gegužės 2 d. įsakymu Nr. 4/07-117 patvirtintų Asmenų, laikomų kardomojo kalnimo ir laisvės atėmimo vietose, maitinimo organizavimo taisyklių (toliau – Taisyklės) 22 p., nuteistieji maitinami dienotvarkėje nustatytu laiku pagal kalnimo įstaigos direktoriaus patvirtintą būrių nuteistųjų maitinimo grafiką. Šių taisyklių 34 p. numato, kad asmenims, kuriems dėl objektyvių priežasčių negalima užtikrinti maitinimo pagal dienotvarkę, gali būti išduodamas ne ilgiau kaip vieną parą sausas daavinys vienam asmeniui.

Nuteistiesiems leidžiamų įsigyti prekių asortimentą reglamentuojančiose Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklėse nenumatytos išimties įsigyti papildomų prekių (maisto produktų) dėl religinių įsitikinimų.

Dėl išvardintų priežasčių maitinimo tvarka Jums nebus keičiama – maistas bus patiekiamas įprastine (nustatyta) tvarka. [...]“

5. Seimo kontrolierius 2021 m. liepos 27 d. raštu Nr. 4D-2021/1-647/3D-1841 kreipėsi į Laisvės atėmimo vietų lignonę (toliau vadinama – LAVL arba Ligoninė), prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2021 m. rugsėjo 28 d. Seimo kontrolierius gavo LAVL 2021 m. rugsėjo 28 d. raštą Nr. S-40742021. Šiame rašte ir prie jo pridėtuose dokumentuose nurodoma:

5.1. „Atsakydami į Seimo kontrolieriaus pateiktus tikslinius klausimus, susijusius su minėto asmens sveikatos priežiūra, informuojame, kad išanalizavus paciento [...] medicininę dokumentaciją (asmens ambulatorinę kortelę) matome, kad šiam pacientui nuo 2019 metų šeimos gydytojui diagnozavo **D50.9** (geležies stokos anemija, nepatikslinta). Pacientui nuolat buvo skirtas gydymas geležies preparatais bei kitais medikamentais nepaisant to, mažakraujystė laikėsi toliau. Atsakant į klausimą ar buvo pateikta gydytojo rekomendacija pataisos namams dėl maitinimosi ir apsipirkimo informuojam, kad medicininėje dokumentacijoje nematom gydytojo atžymos, kad išrašyta atitinkamos formos pažyma dėl minėtų rekomendacijų. Informacijos dėl kreipimosi į teismą dėl sveikatos priežiūros paslaugų teikimo / neteikimo Ligoninė nėra gavus. Papildomai informuojame, kad vertinant gydytojų pateiktus įrašus 2021 m. kovo mėn. gydytojas atžymi „*Kadangi yra alergiškas žuviai, rekomenduojama pakeisti į kitus maisto produktus (mėsą, daržoves, pieno produktus, grūdinius produktus*“. Pastebėtina, kad nepaisant pastoviai skirto specifinio gydymo geležies

preparatais, periodiškai kartojant kraujo tyrimus vis vien kraujo tyrimų rezultatuose stebima mažakraujystė, kas rodo, kad yra sutrikęs geležies įsisavinimas organizme. Tam, kad tikslinti geležies įsisavinimo problemą reikalingas detalesnis ištyrimas, tačiau iš ambulatorinės kortelės 2021 m. kovo 9 d. įrašo matoma, kad pacientas pasirašytinai atsisakė vykti į Ligoninę. Užregistruota planinė III lygio specialisto konsultacija LSMUL KK [*Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninės Kauno klinikos*] š. m. spalio 25 d.“;

5.2. „Vertinant šį medicininį atvejį matoma, kad nuo 2019 m. pacientui pastoviai skiriami geležies grupės preparatai, kurių vartojimas kraujo rodiklių nenormalizuoja. Darytina išvada, kad organizme yra sutrikę tam tikri biocheminiai procesai, kurių pasėkoje nepasisavinama į organizmą patenkanti geležis ir tam reikalingi atlikti papildomi tyrimai. Maisto raciono pakeitimas šios problemos išspręsti negali, kadangi vaistiniuose preparatuose esanti geležies koncentracija yra gerokai aukštesnė negu rekomenduojama geležies paros norma sveikam žmogui, esanti maisto produktuose.“

Tyrimui reikšmingi teisės aktai

6. Europos Tarybos Ministrų Komiteto 2006 m. sausio 11 d. priimtos rekomendacijos šalims narėms Nr. (2006)2 „Dėl Europos kalėjimų taisyklių“ (toliau vadinama ir – Europos kalėjimų taisyklės):

22.1 *punktas* – „Kiekvienam kaliniui turi būti pateikiamas pilnavertis maistas, atitinkantis jų lytį, amžių, sveikatą, fizinę būklę, religiją, kultūrą ir jų darbo pobūdį“;

45.1. *punktas* – „Vadovas turi atsižvelgti į medicinos darbuotojo ar kito kompetentingo įgalioto asmens pranešimus ir patarimus, kuriuos pastarasis pateikia, remdamasis Taisyklių 43 ir 44 paragrafais ir, jeigu sutinka su rekomendacijomis, turi imtis neatidėliotinių priemonių toms rekomendacijoms įgyvendinti“;

45.2. *punktas* – „Jei rekomendacijų laikymasis nėra vadovo kompetencija arba jei jis nesutinka su jomis, tai jis turi nedelsdamas pateikti savo pranešimą ir medicinos darbuotojo patarimus aukštesnei valdžiai.“

7. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (BVK):

173 *straipsnis*. Arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes atliekančių nuteistųjų materialinis buitinis aprūpinimas – „5. Arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes atliekantys nuteistieji gauna maisto pagal fiziologines mitybos normas ir, kiek tai įmanoma, atitinkančio jų religinius įsitikinimus, o nuteistieji, kuriems pagal gydytojų išvadas paskirtas racionalus maitinimas, – pagal racionalaus maitinimo normas. Maistu šie nuteistieji aprūpinami nemokamai“;

183 *straipsnis*. *Bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų apskundimas* – „1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo skundo gavimo dienos. 2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos. [...]“

8. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama ir – VAI):

3 *straipsnis*. Viešojo administravimo principai – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...] 5) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas

visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį; [...] 8) nepiktnaudžiavimo valdžia. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų teisės aktų nustatyta, tikslų; 9) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; 10) proporcingumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo mastas ir jo įgyvendinimo priemonės turi atitikti būtinus ir pagrįstus administravimo tikslus; [...].“

9. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo:

17 straipsnis. Atsisakymas nagrinėti skundą – „1. Seimo kontrolierius [...] priima sprendimą atsisakyti nagrinėti skundą, apie tai informuodamas pareiškėją, jeigu: [...] 6) padaro išvadą, kad skundą nagrinėti tikslinga kitoje institucijoje ar įstaigoje. [...] 4. Jeigu skundo tyrimo metu paaiškėja šios straipsnio 1 dalyje nurodytos aplinkybės, tyrimas nutraukiamas.“

10. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2012 m. vasario 28 d. įsakymo Nr. 1R-58 „Dėl Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nuostatų patvirtinimo“ (Nuostatai):

1 punktas – „Kalėjų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau – Kalėjų departamentas) yra įstaiga prie Teisingumo ministerijos, kurios paskirtis – metodiškai vadovauti ir kontroliuoti probacijos tarnybų ir laisvės atėmimo vietų įstaigų veiklą“;

7 punktas – „Kalėjų departamento veiklos tikslai yra dalyvauti nacionalinės bausmių vykdymo ir probacijos politikos formavimo procese organizuojant, koordinuojant ir kontroliuojant tinkamą ir vienodą probacijos, bausmių [...] vykdymą Kalėjų departamentui pavaldžiose įstaigose, nepažeidžiant asmens teisių ir laisvių“;

8 punktas – „Kalėjų departamentas, siekdamas jam nustatytų veiklos tikslų, atlieka šias funkcijas: [...] 8.19. teikia teisingumo ministrui siūlymus dėl teisinio reguliavimo, susijusio su bausmių vykdymu ir probacija, tobulinimo; [...] 8.31. nustatyta tvarka nagrinėja asmenų prašymus, skundus ir pranešimus, priskirtinus Kalėjų departamento kompetencijai; [...]“;

17 punktas – „Kalėjų departamento direktorius: 17.1. sprendžia Kalėjų departamento kompetencijai priskirtus klausimus ir atsako už Kalėjų departamentui nustatytų veiklos tikslų pasiekimą, veiklos planavimą ir organizavimą, funkcijų atlikimą; [...]“

Tyrimui reikšminga Lietuvos Respublikos teismų praktika

11. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau vadinama ir – LVAT) 2012 m. gruodžio 20 d. sprendime, priimtame administracinėje byloje Nr. A-822-3206-12, konstatavo:

„Pagal Tarnybos Kalėjų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos statuto (2008 m. lapkričio 6 d. įstatymo Nr. X-1791 redakcijos) 5 straipsnį, Kalėjų departamentas ir jam pavaldžios įstaigos (pagal Statuto 2 straipsnio 1 dalį, pataisos namai yra Kalėjų departamentui pavaldi įstaiga) savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Bausmių vykdymo kodeksu, Baudžiamuoju kodeksu, Baudžiamojo proceso kodeksu, Suėmimo vykdymo įstatymu, kitais įstatymais, šiuo statutu, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis ir kitais teisės aktais. Pagal Statuto 4 straipsnį, Kalėjų departamento ir jam pavaldžių įstaigų veikla grindžiama teisingumo, teisėtumo, žmogaus teisių ir laisvių gerbimo, suimtųjų ir nuteistųjų lygybės prieš suėmimo ir bausmių vykdymo įstatymus, humanizmo, bausmių vykdymo individualizavimo, progresyvaus bausmių atlikimo ir viešumo principais.“

Tyrimo išvados

12. Skunde rašoma, jog Pareiškėjas su prašymu kreipėsi į Marijampolės PN pareigūnus, kad leistų papildomai nusipirkti parduotuvėje maisto produktų. Pareiškėjas Skundo pateikimo metu buvo drausmės grupėje, serga mažakraujyste, kraujo sudėtis neatitinka rodiklių, reikia papildomų produktų, bet Marijampolės PN administracija neleidžia papildomai įsigyti produktų net ir gydytojui rekomendavus.

Skunde Pareiškėjas taip pat rašo, jog yra musulmonas ir kreipėsi į Marijampolės PN administraciją su prašymu, kad per religinį pasninką (ramadaną) jam būtų sudarytos sąlygos maitintis pagal religinius įsitikinimus.

13. Nagrinėdami pareiškėjų skundus MPN, kaip viešojo administravimo subjektas, be specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, tarp jų, išsamumo ir objektyvumo principų, kurie reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį.

14. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad 2021-03-10 Pareiškėjas su prašymu kreipėsi į MPN administraciją dėl sveikatos leisti papildomai apsipirkti maisto įstaigos parduotuvėje. 2021-03-26 Pareiškėjas kreipėsi į MPN administraciją su papildomu prašymu nenagrinėti 2021-03-10 kreipimosi, kadangi dėl problemos išsiaiškinta žodžiu, MPN administracija 2021-03-30 raštu Nr. 20/07-984 informavo Pareiškėją apie prašymo nagrinėjimo procedūros nutraukimą.

MPN administracija informavo Seimo kontrolierių, jog Pareiškėjui papildomai buvo paaiškinta, kad gydytojo įrašas prašyme (kurį mini Pareiškėjas Skunde), kuriame nurodyta, kad Pareiškėjas serga lėtine mažakraujyste ir į LAVL vyks 2021 m. balandžio mėnesį, nėra rekomendacija leisti papildomai apsipirkti.

Skundo tyrimo metu LAVL informavo Seimo kontrolierių, jog vertinant Pareiškėjo medicininių atvejį matoma, kad nuo 2019 m. Pareiškėjui pastoviai skiriami geležies grupės preparatai, kurių vartojimas kraujo rodiklių nenormalizuoja, organizme yra sutrikę tam tikri biocheminiai procesai, dėl ko nepasisavinama į organizmą patenkanti geležis; reikalingi papildomi tyrimai. Maisto raciono pakeitimas šios problemos išspręsti negali, kadangi vaistinių preparatų geležies koncentracija yra gerokai aukštesnė negu sveikam žmogui rekomenduojama geležies paros norma, esanti maisto produktuose.

LAVL informavo, jog norint patikslinti geležies įsisavinimo problemą reikalingas detalesnis tyrimas, tačiau Pareiškėjo ambulatorinės kortelės įrašė matoma, kad Pareiškėjas pasirašytinai atsisakė vykti į LAVL tirtis.

Pareiškėjas yra užregistruotas planinei III lygio specialisto konsultacija, kuri įvyks LSMUL KK 2021 m. spalio 25 d.

MPN taip pat informavo, jog patikrinus medicininę dokumentaciją gydytojo žymos dėl Skunde minimos rekomendacijos (leisti įsigyti parduotuvėje papildomų maisto produktų) nėra (šios pažymos 5.1 punktas).

15. Europos kalėjų taisyklėse pabrėžta, kad pataisos įstaigos vadovas turi atsižvelgti į medicinos darbuotojo ar kito kompetentingo įgalioto asmens pranešimus ir patarimus, kuriuos pastarasis pateikia (šios pažymos 6 punktas); o jeigu priima sprendimą neatsižvelgti, tuomet turi pagrįsti tai, atitinkamai nurodydamas atsisakymo atsižvelgti priežastis.

Įvertinus tai bei Skundo tyrimo metu konstatuotas aplinkybes, darytina išvada, kad Marijampolės PN administracija, atsisakydama suteikti galimybę Pareiškėjui papildomai apsipirkti parduotuvėje, tinkamai vadovavosi teisės aktų reikalavimais. Pažymėtina, jog Skundo tyrimo metu išsiaiškinta, kad papildomų gydytojo rekomendacijų dėl papildomo leidimo Pareiškėjui apsipirkti

nebuvo pateikta.

Be to, Pareiškėjas atsisakė LAVL gydytojo konsultacijos (šios pažymos 5.1 punktas); atkreiptinas dėmesys į tai, kad Pareiškėjas yra užregistruotas planinei III lygio specialisto konsultacijai LSMUL KK (2021 m. spalio 25 d.).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Pareiškėjo Skundas, kiek jame nurodytos aplinkybės susiję su galimybe papildomai apsipirkti parduotuvėje, yra nepagrįstas.

16. Skunde Pareiškėjas taip pat rašo, jog yra musulmonas ir kreipėsi į MPN administraciją, kad sudarytų galimybę musulmonų pasninko (ramadano) metu maitintis pagal religinius įsitikinimus.

17. Europos kalėjų taisyklėse nurodyta, kad kiekvienam kaliniui turi būti pateikiamas pilnavertis maistas, atitinkantis jų lytį, amžių, sveikatą, fizinę būklę, religiją, kultūrą ir jų darbo pobūdį.

18. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad 2021 m. balandžio 1 d. su prašymu Pareiškėjas kreipėsi į MPN administraciją, nurodydamas, kad yra musulmonas ir balandžio mėnuo, pagal jo išpažįtamą religiją, bus pasninko mėnuo – ramadanas, kuomet negalima valgyti dienos metu, prašė sudaryti galimybę tuo metu papildomai apsipirkti parduotuvėje arba duodamą maistą pakeisti į sausą davinį, kurį galėtų suvalgyti nepažeisdamas religinių reikalavimų.

MPN 2021-04-08 raštu Nr. 20/07-1128 pateikė Pareiškėjui atsakymą, kuriame nurodė, jog vadovaujantis teisės aktais asmenims, kuriems dėl objektyvių priežasčių negalima užtikrinti maitinimo pagal dienotvarkę, gali būti išduodamas ne ilgiau kaip vieną parą sausas davinys vienam asmeniui, taip pat paaiškino, jog Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklėse nenumatytos išimties įsigyti papildomų prekių (maisto produktų) dėl religinių įsitikinimų. Atsižvelgus į tai bus palikta įprastinė Pareiškėjo maitinimosi tvarka, t. y. tokia, kokia numatyta (šios pažymos 4.3 punktas).

Konstatuotina, jog MPN administracija atsisakydama Pareiškėjui maitinimą pakeisti į sausą davinį arba leisti papildomai apsipirkti parduotuvėje, nors formaliai ir nepažeidė teisės aktų reikalavimų, vis dėlto klausimas dėl maitinimo ne pagal nustatytą dienotvarkę nebuvo svarstytas.

19. Pagal viešai prieinamą informaciją, ramadanas – musulmonų pasninko mėnuo. Šį mėnesį šviesiu paros laiku musulmonai turi susilaikyti nuo valgyimo. Valgymas šį mėnesį be priežasčių dienos metu islame yra laikomas nuodėme.

Europos Žmogaus Teisių Teismo (EŽTT) jurisprudencijoje teisės į maistą tinkamas įgyvendinimas yra atskleidžiamas tiek pažeidžiamų asmenų poreikių užtikrinimo, tiek ir laisvės išpažinti savo tikėjimą užtikrinimo aspektais. EŽTT pripažino, kad asmens religijos laisvė nebus pažeista, jei asmuo galės be apribojimų laikytis jo išpažįtamo tikėjimo suformuotų mitybos papročių bei taisyklių. (*Cha'are Shalom Ve Tsedek prieš Prancūziją*, EŽTT 2000 m. birželio 27 d. sprendimas byloje Nr. 27417/95).

Seimo kontrolierius atkreipia dėmesį, jog Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo politiką formuojančios, prižiūrinčios ir vykdančios institucijos nuolat turėtų siekti, kad valstybės teritorijoje būtų taikomi aukščiausi žmogaus teisių ir laisvių apsaugos standartai. Nagrinėjamu atveju tai reiškia, kad KD ir jam pavaldžios institucijos, be kitų, ir MPN, ateityje turėtų imtis priemonių, jog suimtiesiems / nuteistiesiems būtų organizuojamas ir užtikrinamas maitinimas, visiškai atitinkantis jų religinius įsitikinimus, taip pat ir ramadano metu, kad būtų sudarytos sąlygos tinkamai praktikuoti savo religiją ir nebūtų pažeidžiamas žmogiškasis orumas (šios pažymos 6 punktas).

Atsižvelgiant į tai, kad keliama problema yra susijusi su tinkamu islamo religijos papročių bei taisyklių laikymusi, ir į tai, kad Kalėjų departamentui priskirta metodiškai vadovauti bei organizuoti, koordinuoti tinkamą bausmių vykdymą pavaldžiose įstaigose, nepažeidžiant asmens teisių ir laisvių (šios pažymos 10 punktas), Seimo kontrolierius sprendžia, kad Pareiškėjo *Skundo*

dalies dėl maitinimo pagal religinius įsitikinimus ramadano metu organizavimo tyrimas nutrauktinas bei Kalėjų departamentui rekomenduotina išnagrinėti šią situaciją ir pagal kompetenciją priimti sprendimus dėl išpažįstančių islamą nuteistųjų (suimtųjų) galimybės tinkamai laikytis maitinimosi papročių ir taisyklių ramadano metu.

20. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 6 punktu ir 4 dalimi, kuriuose nustatyta, kad skundo tyrimas nutraukiamas, jei paaiškėja, jog skundą tikslinga nagrinėti kitoje institucijoje ar įstaigoje, šiuo atveju – Kalėjų departamente, Skundo dalies dėl Marijampolės PN pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai sprendžiant kilusias problemas, susijusias su galimybe ramadano metu maitintis pagal religinius įsitikinimus, *tyrimas nutrauktinas.*

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

21. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius X Skundo dalį dėl Marijampolės PN pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai sprendžiant kilusias problemas dėl galimybės papildomai apsipirkti parduotuvėje atmesti.

22. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius X Skundo dalies dėl Marijampolės PN pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai sprendžiant kilusias problemas, susijusias su galimybe ramadano metu tinkamai maitintis pagal religinius įsitikinimus, tyrimą nutraukti.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

23. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius Kalėjų departamentui rekomenduoja:

išnagrinėti šią situaciją ir pagal kompetenciją priimti sprendimus dėl išpažįstančių islamą nuteistųjų (suimtųjų) galimybės tinkamai laikytis maitinimosi papročių ir taisyklių ramadano metu užtikrinimo.

24. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas